

Luīze Veisa: Eiropas vērtību un sieviešu tiesību aizstāve visa mūža garumā (1893-1983)

Žurnāliste un politiķe Luīze Veisa no divdesmitajiem gadiem līdz pat savai nāvei 1983. gadā bija ietekmīga figūra Francijā un arī starptautiskā mērogā. Viņa dziļi ietekmēja darbs lauka hospitāļos Pirmā pasaules kara laikā. Veisa nolēma veltīt savu dzīvi miera veicināšanai, sākumā — strādājot dažādu laikrakstu redakcijās, bet vēlāk — atbalstot cīņu par sieviešu tiesībām piedalīties vēlēšanās. Viņa uzskatīja, ka balsstiesību piešķiršana sievietēm var palīdzēt izvairīties no Otrā pasaules kara izcelšanās. Otrā pasaules kara laikā Veisa palīdzēja izglābt tūkstošiem ebreju bērnu no nacistiem un pievienojās franču pretošanās kustībai. Pēc kara viņa iestājās par ideju, ka Eiropai Aukstā kara apstākļos jābūt superlielvaru pretmetam.

1979. gadā viņa 86 gadu vecumā ievēlēja Eiropas Parlamentā, un viņa Parlamenta pirmajā sēdē uzstājās ar inaugurācijas runu. Pēc viņas nāves Eiropas Parlaments vienu no savām ēkām Strasbūrā nosauca viņas vārdā, paužot atzinību par atbalstu Eiropas vērtībām, kuru viņa bija paudusi visa mūža garumā.

Luīze Veisa piedzima Arrasas pilsētā (Padekalē reģionā Francijā) 1893. gada 25. janvārī kā vecākā no sešiem bērniem augstākā vidusslāņa ģimenē, kurai bija gan protestantu, gan ebreju saknes. Viņas tēvs Pols–Luī Veiss bija ogļrūpniecības inženieris, bet māte Žanna bija no ievērojamās un ietekmīgās Žavālu ģimenes, kas nāk no Elzasas.

Žanna atbalstīja meitas vēlmi izglītoties, un Luīze mācībās bija izcilniece. 1914. gadā viņa nokārtoja tā saukto *agrégation* — eksāmenu tiem, kas vēlas kļūt par civildienesta ierēdņiem. Pirms viņas prātā sāka dominēt pārdomas par Pirmo pasaules karu, Veisa bija ieguvusi akadēmiskos grādus literatūrā gan no Parīzes Universitātes, gan Oksfordā.

No visas sirds vēloties atvieglot kara izraisītās ciešanas, Veisa atgriezās Francijā, lai Bretaņā izveidotu nelielu militāru slimnīcu ievainotiem franču kareivjiem un patversmi bēgļiem. Kad karš beidzās, Luīze devās uz Šveici palīdzēt agrākajiem franču karagūstekņiem un ar pseidonīmu Lūī Lefranks avīzē *Le Radical*

uzrakstīja atmaskojošu rakstu par to, kādu izturēšanos gūstekņiem nācies piedzīvot vācu karagūstekņu nometnēs.

Veisa žurnālistiku uzskatīja par vienu no veidiem, kā “karot pret karu”, un, tā kā tolaik Francijā sievietēm neļāva piedalīties politikā, viņa rakstus izmantoja, lai paustu viedokli un atbalstītu sev nozīmīgus principus, piemēram, mieru un vienlīdzību. Viņa kopā ar kolēģi — žurnālistu un izdevēju Jacinti Filūzu — 1918. gada janvārī nodibināja nedēļas žurnālu *L'Europe Nouvelle*. Drīz vien tas kļuva par svarīgu un cienījamu žurnālu, kas rakstīja par starptautiskajām attiecībām. Viņa 1919. gadā arī kļuva par Parīzes dienas avīzes *Le Petit Parisien* korespondenti.

Lai arī viņa joprojām apņēmīgi aizstāvēja mieru, viņas pacifisma tendences kļuva vājākas, kad trīsdesmitajos gados Vācijā pie varas nāca Hitleris. Nomierināšanas politika, kuru piekopa Nāciju Līga, Veisai raisīja bažas, un viņa sāka atbalstīt spēka izmantošanu, ja rezultātā tiek iegūts miers. Līdz ar to Veisa 1934. gadā beidza darbu žurnālā *L'Europe Nouvelle*. Īpašu

uzmanību viņa sāka veltīt sieviešu tiesībām un jo īpaši — cīņai par sieviešu tiesībām piedalīties vēlēšanās. Viņa nodibināja jaunu organizāciju *La Femme Nouvelle*, kuras mērķis bija panākt balstiesības sievietēm.

Kad karš ar Vāciju kļuva neizbēgams, Veisa — viena no retajiem žurnālistiem, kas īpašu uzmanību veltīja tam, kā nacisti vajā politiskos disidentus un ebrejus, — savu ietekmi izmantoja, lai pārliecinātu Francijas ārlietu ministru Žoržu Bonē 1938. gadā izveidot valdības sponsorētu bēgļu komiteju, lai palīdzētu ebrejiem, kas bēg no nacistiem. Viņa arī palīdzēja iegūt Francijas vīzas tūkstošiem ebreju bērnu no Vācijas un Austrijas pēc Kristāla nakts grautiņa un palīdzēja izkārtot atļauju vairākiem simtiem bēgļu (viņi bija iesprostoti transatlantiskajos laimeros “Saint-Louis” un “Flandre”) uz īsu laiku apmesties uz dzīvi Francijā pēc tam, kad viņiem bija liegts iebraukt ASV.

Kad Franciju 1940. gadā okupēja nacisti, Veisas un viņas ģimenes stāvoklis kļuva aizvien grūtāks un bīstamāks. Kad viņas brāli 1943. gadā gandrīz apcietināja, turot aizdomās par palīdzību pretošanās kustībai, Luīze sāka slēpties un pievienojās pretošanās kustībai, kļūstot par pagrīdes avīzes *La Nouvelle République* redaktori.

Pēc kara Veisa gandrīz 10 gadus ceļoja pa visu pasauli un šajā laikā ievērojamiem Francijas žurnāliem un laikrakstiem uzrakstīja daudzus rakstus par to, ka rietumi un jo īpaši Eiropa varētu uzņemties vadošu lomu demokrātijas vērtību veicināšanā visā pasaulē. Tieši šis uzskats bija pamats tam, lai vēlāk aizstāvētu ideju, ka Aukstā kara apstākļos Eiropai jābūt ASV un Padomju Savienības pretmetam.

1971. gadā viņa izveidoja [Luīzes Veisas fondu](#), kas ik gadu piešķir balvu personai vai organizācijai, kas visvairāk veicinājusi “miera zinātnes” attīstību. Starp šīs balvas laureātiem ir Vāclavs Havelis, Helmūts Šmits un Simona Veja.

Galveno uzmanību pievēršot Eiropas lietām, Veisa veiksmīgi kandidēja Eiropas Parlamenta vēlēšanās 1979. gadā un 86 gadu vecumā teica inaugurācijas runu Parlamenta pirmajā sēdē. Savā runā viņa aicināja eiropiešus būt vienotiem ne vien kopēju ekonomisko interešu, bet arī kopējas kultūras dēļ.

Luīze Veisa bija Eiropas Parlamenta deputāte līdz pat savai nāvei 1983. gadā, kad viņa 90 gadu vecumā nomira. Veisa bija līdz šim vecākā Parlamenta deputāte. Pēc viņas nāves Eiropas Parlaments vienu no savām ēkām Strasbūrā nosauca viņas vārdā, paužot atzīnību par atbalstu Eiropas vērtībām, kuras viņa bija aizstāvējusi visa mūža garumā.

Luīze Veisa 1981. gadā Strasbūrā sarunājas ar kolēģi — EP deputātu Pjēru Flimlē.